

Vreme: 26.08.2026 07:05

Medij: n1info.rs

Link: <https://n1info.rs/zeleni-kutak/zeleni-mostovi-spas-za-zivotinje-i-ljude-u-srbiji/>

Autori: Predrag V. Popović

Teme: Putevi Srbije d.o.o.; Ministarstvo građevinarstva, saobraćaja i infrastrukture; zaštita životne

Naslov: Kako zeleni mostovi mogu da pomognu i životinjama, ali i ljudima - i zašto ih u Srbiji nema

8466

Zeleni mostovi spašavaju životinje i ljude, smanjujući rizik od nesreća i očuvajući biodiverzitet. Saznajte više o njihovoj važnosti.

Putevi, pruge, aerodromi, velike saobraćajnice sastavni su deo pejzaža širom planete. Ujedno, to može da napravi veliki problem životinjama koje ostanu zarobljene na jednom području. Za životinje koje se puno kreću, to može značiti kao život u zatvoru, egzistencijalni problem, ali i smrt. Zato su napravljeni zeleni mostovi, zeleni vijadukti ili kako ih još nazivaju, ekodukti. Ovi **koridori** su jako važni i u naporima da se očuvaju određene ugrožene vrste. To mogu biti tigrovi u Aziji, kod nas medvedi, vukovi, ali i žabe i gmizavci, koji iako možda deluje neobično, mogu imati uticaj i na čoveka. Nastali su '50-ih godina prošlog veka u Francuskoj, a danas se mogu videti u brojnim zemljama. U Srbiji nisu u planovima među aktuelnim **infrastrukturnim** saobraćajnim projektima. Izuzetak koji je trebalo da potvrdi pravilo jeste ekodukt na pruzi Beograd - Subotica. Tamo je krajem 2024. godine građen zeleni most u blizini Subotice - jedini na 180 kilometara dugoj pruzi Beograd - Subotica koja deli Vojvodinu na pola. Međutim, informacija o tome da je zeleni most u funkciji, nema. Osim pomenutog, tokom proteklih godina se u medijskim objavama mogli naći najave o planirane dve eko pasarele u blizini Avale. N1 je poslao pitanja u vezi sa brojem izgrađenih, ali i planiranih zelenih mostova **Ministarstvu građevinarstva**, saobraćaja i infrastrukture i gradu Beogradu, ali odgovori nadležnih institucija nisu stigli. Kako za N1 potvrđuje Rastko Ajtić sa Instituta za biologiju i ekologiju Prirodno matematičkog fakulteta (PMF) u Kragujevcu, u Srbiji, zvanično, ne postoje planski rađeni prolazi ili prelazi za životinje. Osim toga, ne postoji zakonska legislativa u Srbiji, koja na adekvatan način tretira takve prelaze/prolaze. Kako navodi postoje, određeni članovi, na primer u aktuelnom Zakonu o zaštiti prirode, Zakonu o proceni uticaja na životnu sredinu ili dokumentima o tehničkim standardima **Puteva Srbije** gde je, kako smatra, Ajtić nespretno predloženo kako da se prave prolazi za gmizavce i vodozemce. "Međutim ništa konkretno i obavezujuće. Potrebno je da prolazi budu navedeni u uslovima izgradnje saobraćajnica. U tim uslovima bi trebalo da bude posebno precizirano da li je potrebno graditi i kakav, koji tip prolaza je potrebno praviti", kaže Ajtić. On navodi da investitori ili projektanti uopšte ne moraju da misle o tome, već da je tu struka. "Potrebno je da u idealnom slučaju pet godina pre izgradnje puta, dostave nama planove, mi odradimo naš posao i oni dobiju sve na gotovo. Moj posao je da mislim o tome čega se npr. žabe plaše i šta im odgovara", kaže Ajtić. Kada se od projektanta dobije situacioni plan deonice, ta deonica se ispituje i istražuje iz sezone u sezonu, kako bi se odredile trase kretanja, tragovi, gustina populacije... "Danas postoji mogućnost postavljanja kamera, visoke rezolucije, što daje neverovatne mogućnosti u istraživanju i analizi. Ranije smo radili sve ručno", objašnjava Ajtić. Kako kaže, u pitanju su relativno jednostavne analize, i na osnovu toga se postavlja i projektuju usmerivačke mreže ka prolazima. One mogu biti i fizičke barijere. Prolazi zavise od vrste životinja, mogu se raditi i kombinovani prolazi za npr. vodozemce, gmizavce i za sitne ili male sisare. Prolazi bi trebalo da se rade u oba pravca, kako bi životinje mogle da se mimođu, a potrebno je i da budu pod određenim uglom. "Recimo, imate jednu stvar koja je jako bitna, ti prolazi, a to je ljudima jako smešno, moraju da budu osvetljeni, jer se životinje, uključujući žabe i neke slične grupe lovaca na insekte plaše se mraka. Možda je smešno, ali je tako", kaže Ajtić. On navodi da se velike životinje, poput papkara, plaše da prođu ispod mosta. Ptice, takođe, neće ispod mosta, odnosno uvek lete preko njega. "Nije to ništa komplikovano, važno je samo pristupiti na pravi način", konstatuje Ajtić. On ukazuje na jednu, makar za "običan" svet, neverovatnu stvar. Ako se naprave suviše dugačke usmerivačke mreže, životinje mogu lako da izgube interesovanje za kretanjem, odnosno nagon za kretanjem, postaju dezorijentisane i tako se mogu izgubiti populacije koja treba da se razmnožavaju. To se, prema Ajtićevim rečima, naziva zavičajno ponašanje. "Žabe, zmije, miševi ili neke druge manje životinje, umiru od tuge, prestaju da se hrane, prestaju da se kreću, pare, prestaje im kompletna aktivnost. To je nešto veoma slično nostalgiji kod ljudi koji izvučeni na silu iz rodnog mesta", ocenjuje Ajtić. Iako su zeleni mostovi za velike životinje najvidljiviji, najpotrebniji su oni za male životinje koje ljudi ne primećuju, pogotovo u vreme migracija. Ostatke tih životinja detektujemo kao masne fleke na **autoputeva** za koje se misli da su od ulja automobila. U pitanju je veliki broj životinja. "Vozači pređu preko njih, ne osetite to u autu, ali se uvek ostavlja tanak sloj masti na putu. To dovodi do klizanja, proklizavanja. Tako nešto je opasno za sve učesnike u saobraćaju i neke od njih postaju crne tačke", objašnjava Ajtić. Takav slučaj je, dodaje, bio u blizini Predejana, gde je bilo i smrtnih ishoda. Ajtić upozorava da kada postoji lešina na putu, ona privlači jako veliki broj drugih životinja koje su lešinari, što dovodi u rizik i te životinje, kao i ljude. "Životinje, ako mogu radije, hraniće se lešinom nego da aktivno hvataju plen, da ne bi trošile energiju", objašnjava Ajtić. Prema očekivanju, prelazi ili ekodukti su najpotrebniji tamo gde se nalaze najveće saobraćajnice, poput **autoputeva**, železničkih pruga. "Ugrubo rečeno, potrebni su u većem delu Vojvodine je, u okolini Laništa u Pčinjskom okrugu, kod rukavaca Morave gde postoji puno vlažnih livada, zatim na trasi **autoputa** E75 južno od Niša, kad se krene ka Doljevcu, Vranju, Leskovcu", navodi naš sagovornik. Ajtić kaže da su više puta kontaktirali sa

Vreme: 26.08.2026 07:05

Medij: n1info.rs

Link: <https://n1info.rs/zeleni-kutak/zeleni-mostovi-spas-za-zivotinje-i-ljude-u-srbiji/>

Autori: Predrag V. Popović

Teme: Putevi Srbije d.o.o; Ministarstvo građevinarstva, saobraćaja i infrastrukture; zaštita životne

Naslov: Kako zeleni mostovi mogu da pomognu i životinjama, ali i ljudima - i zašto ih u Srbiji nema

institucijama ali da pomaka nije bilo."Probali smo da razgovaramo. Svi kao, razumeju, ali onda, kada treba da se krene u realizaciju - onda se ne desi ništa. Jedini put kada su nas kontaktirali bilo je prilikom izgradnje Jadranskog [koridora](#) 2005/06, ali to se desilo na manje od godinu dana pre izgradnje. Mislim da je edukacija jako bitna, kako bi se prepoznao značaj ovih prolaza ne samo po životinje, nego i svih nas. Jer ako nema npr. žaba, neće imati ko da jede komarce. Ljudi nisu ni približno efikasni u uništavanju kao žabe", zaključuje Ajtić. Dok institucije ne pokazuju interesovanje, u toku je projekat koji su pokrenuli na Biološkom fakultetu u Beogradu. U pitanju je Specijalni rezervat prirode Kraljevac u Deliblatskoj peščari, gde se nalazi istoimeno jezero, ali i značajna predelna celina, a to je Vašarište, koje naseljava veliki broj barskih kornjača. One veći deo života provode u vodi ili neposrednoj blizini, ali je za njihovo razmnožavanje neophodan suvozemni deo staništa, gde one izlaze da bi položile jaja, koja mogu biti udaljena nekoliko stotina metara. Ovu rutu preseca lokalni put, gde kornjače stradaju. Marko Maričić za Biološkog fakulteta kaže za N1 da barske kornjače žive i više od 40 godina, što znači da su to dugoživeći organizmi, a da je nestanak odraslih ženki veliki udarac na populaciju. "Mi smo, da bismo se uhvatili u koštac sa ovim problemom, 2024. godine, zabeležili da je u pitanju relativno kratak deo puta, oko dva kilometra", kaže Maričić. On kaže da su pokrenuli kraud fanding kampanju koju su vodili Mladi istraživači Srbije (MIS), sa ciljem prikupljenja sredstava za kupovinu telemetrijskih uređaja, odnosno GPS lokatora, kako bi pratili kretanje ženki barskih kornjača na jezeru Kraljevac. "Akcija je uspešno završena, tako da smo mi prošle godine postavili prve uređaje na tri ženke koje su imale jaja u tom trenutku, kako bi smo mogli da pratimo njihovo kretanje, njihove prostorno-vremenske navike. Kako bismo mogli da tačno znamo tačno na kojim mestima one izlaze iz vode, kojim rutama se kreću i gde tačno polažu jaja", kaže Maričić. Ovi uređaji su veoma skupi, ali daju podatke od neprocenljive vrednosti i odličan su poligon za učenje. Kako navodi, najveća pomoć stigla je od kompanije Ikea. "Ove godine postavili smo još četiri lokatora čime smo potvrdili prethodna istraživanja. Pomoć smo dobili od Udruženja sportskih ribolovaca Deliblatskih jezera, koji su upravljači specijalnog rezervata prirode Kraljevac. Oni su očistili tri ispusta za vodu, i postoji prolaz/tunel, prolaz, koji povezuje Vašarište i Deliblatska jezera", zaključuje Maričić.

